

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, Eva Getzman

Sammanträdesdatum
2025-09-29

Beteckning
Dnr: 25RS7382

Er beteckning:
LI2025/01327

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Svar på remiss om betänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Sammanfattning

Region Örebro län

- stödjer förslag om ändring i lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.
- ställer sig i stort positiv till övergripande presenterade tankar.
- välkomnar ställningstagandet att regionerna föreslås behålla sitt uppdrag.
- anser att ansvaret vad gäller rumslig planering kan förtydligas genom en komplettering i lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.
- ser särskilt behov av en tydligare ansvarsfördelning mellan regionerna och länsstyrelserna.
- ser behov av en territoriell politik som innefattar möjlighet till att testa och utforska med ett lärande.
- anser att en ny regional utvecklingspolitik behöver en stabil och långsiktig finansiering.
- betonar vikten av flexibilitet och utrymme för regionernas självstyre och utvecklingsarbete utifrån specifika territoriella förutsättningar och behov.
- stödjer bedömningen om att myndigheters uppgifter och uppdrag bör vara tydligt utformade så att det är klart hur de ska bidra till territoriella mål.
- tror på tanken om en ny gemensam politik för politikområde regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik där landsbygdsdimensionen tydliggörs.

Allmänna synpunkter

Region Örebro län välkomnar att utredaren tar utgångspunkt i befintliga rapporter och utredningar samt att inspel möjliggörs i detta skede. De samtal och dialoger som föregått delbetänkandet har också varit värdefulla.

Det är ett intressant betänkande som berör många aspekter av regional utvecklingspolitik och landsbygds politik. Region Örebro län ställer sig i stort positiv till övergripande presenterade tankar.

Region Örebro län vill lyfta fram behovet av att låta en territoriell politik få ha ett utrymme av att testa och utforska med ett lärandeperspektiv och ett prövande i mindre skala initialt. Ett nytänkande och effektivt utvecklingsarbete som bygger på ett starkt lokalt och regionalt engagemang kan dock bli svårt att uppnå om det blir alltför teoretiska modeller och komplexa uppföljnings-system.

Region Örebro län anser att finansieringen är av stor betydelse för utvecklingspolitikens genomförande. Parallellt med denna utredning pågår formeringen av framtida europeiska sammanhållningspolitik. Det finns signaler om förändringar både vad gäller arbetssätt och budget. Strukturfondsmedlen är av betydande vikt för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Medlen står för stor del av länets utvecklingskapacitet och stimulerar till samverkan både inom och över länsgränserna. I formandet av framtidens utvecklingspolitik behöver ovan noggrant följas och beaktas utifrån vad som de facto är möjligt att åstadkomma framöver. En ny regional utvecklingspolitik behöver en stabil och långsiktig finansiering som en grund för arbetet. En annan fråga kopplat till finansiering som behöver lösas ut är den om statsstöd och de juridiska ramar inom vilken stödgivningen sker.

Författningsförslag (kap 1)

Region Örebro län har inget att invända mot föreslaget förtydligande som innebär att i stället för samråd med företrädare för berörda organisationer ska samråd ske med företrädare för det civila samhällets organisationer. Region Örebro län samråder redan idag med nyss nämnda företrädare exempelvis inom ramen för Partnerskap för regional utveckling.

Region Örebro län har inte heller någon synpunkt på föreslagen hänvisning till lagen (2009:724) om nationella minoriteter och samråd i frågor som berör dem.

Utgångspunkter och huvudfrågor (kap 3)

Region Örebro län delar utredarens bedömning av fokuset på hållbar utveckling och att hela landet ska tas tillvara för att uppnå det samt att territoriell sammanhållning ska vara vägledande.

I avsnittet 3.3 listas ett antal utmaningar för en territoriell politik. Utifrån att utredningens tidsperspektiv är satt till 2050, ser Region Örebro län värde att reflektera över människors värderingar och engagemang idag och framöver utifrån att dessa är drivkraften för regional utveckling. Värderingar och engagemang kan ändras över tid och det behöver beaktas exempelvis i form av förslag som möjliggör en återkommande vitalisering av den territoriella politiken. Därtill kommer även vikten att värna demokratiperspektivet. Utifrån oron i omvärlden och för att motverka polarisering i samhället behöver medborgarnas delaktighet vara hög i utvecklingsarbetet.

Region Örebro län ställer sig bakom de av utredningen identifierade värden som grundläggande för en modern territoriell politik; dvs nationell och territoriell sammanhållning, effektiv och platsbaserad samordning samt lokal och regional förankring.

Region Örebro län finner det positivt att utredaren bedömer att de uppgifter som samtliga regioner har enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar bör ligga kvar på regionerna. Region Örebro län anser att regionerna har det regionala demokratiska mandatet och bäst kunskap om territoriet, förutsättningarna och utvecklingspotentialen och därmed fortsatt ska ha det regionala utvecklingsansvaret.

Region Örebro län anser att ansvaret vad gäller rumslig planering kan förtydligas genom en komplettering i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar genom förslagsvis följande lydelse:

” En region ska, med de platsspecifika förutsättningar som utgångspunkt och med beaktande av funktionella kopplingar både inom och utanför länets gränser, redovisa ett rumsligt perspektiv på den regionala utvecklingsstrategin.”

En sammanhållen territoriell politik kräver tydligare ansvarsfördelning och styrning (kap 5)

En övergripande slutsats som förs fram i utredningen är att den territoriella politiken i nuläget inte är tillräckligt sammanhållen. Bedömningen är att det behövs en territoriell politik som bedrivs i ett sammanhållet system där mål, ansvarsfördelning, styrning och uppföljning hänger ihop.

Angående målen för politiken delar Region Örebro län uppfattningen att dessa kan tydliggöras. Det är dock viktigt att målen kan uppnås på olika sätt, med hänsyn till de skiftande förutsättningarna runt om i landet.

Även ansvarsfördelningen kan tydliggöras, inte minst för att förbättra möjligheterna till en god och effektiv samverkan mellan olika aktörer. Region

Örebro län vill särskilt lyfta fram vikten av en tydligare ansvarsfördelning mellan regionerna och länsstyrelserna. Grunden i avgränsningen bör som idag vara den att regionerna står för utvecklingsansvaret och länsstyrelsen för myndighetsutövning och tillståndsgivning. En tydlig gränsdragning mellan två stora aktörer på regional nivå är viktigt för effektiviteten. Idag förekommer överlappande arbete inom exempelvis områdena energi och klimat samt folkhälsa med otydliga roller och ansvar.

Uppföljning och utvärdering är viktigt och komplicerat. Genom åren har regionerna levererat in material till olika uppföljningar/utvärderingar men många gånger har orsakssambanden varit svåra att påvisa. Det är därför värdefullt att kunna fortsätta med kvalitativa uppföljningar som komplement till de kvantitativa. Region Örebro län bedömer att mer kan göras på nationell nivå för systematisk spridning av goda exempel med påvisade goda effekter som finns från olika delar av landet. Byggande av system för uppföljning och utvärdering behöver ske i dialog och samverkan med regionerna, som har egna system för att följa upp de regionala utvecklingsstrategierna. I uppföljningsarbete är det också intressant att följa funktionalitet och utveckling av det gemensamma flernivåstyret.

I utredningen nämns att ett viktigt skäl till att regionerna fick ta över det regionala utvecklingsansvaret var att stärka den regionala förankringen men att det är omstritt hur stark den demokratiska förankringen är. Region Örebro län vill framhålla att processen med att ta fram den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och att genomföra den görs i en bred och demokratiskt väl förankrad process med många aktörer. För Region Örebro län som samordnare av arbetet är det viktigt att få till ett gemensamt ägarskap och en levande RUS som aktörer i länet ställer sig bakom. Det kan innebära att vissa frågor behöver jämkas, men resultatet blir en strategi med brett stöd och med bättre förutsättningar för genomförandet. Utvecklingsarbete innebär att lära och göra förbättringar. Ytterligare involvering av civilsamhället och mer analyser av det territoriella perspektivet som hänsynstagande till olikheter exempelvis stor och liten, stad och land inom länet kan fördjupas. Region Örebro län finner utifrån ovan att det finns en god demokratisk förankring.

Region Örebro län delar utredarens bedömning om att myndigheters uppgifter och uppdrag bör vara utformade på ett sätt som gör det tydligt hur det är tänkt att myndigheten ska bidra till målen för den territoriella politiken. Det är också viktigt att möjliggöra samverkan mellan myndigheterna så att de gemensamt kan bidra och göra insatser utifrån ett helhetsperspektiv. Exempelvis ser Region Örebro län behov av en tydligare samordning inom ramen för kompetensförsörjningsfrågorna, där ökad samordning mellan departementen vore värdefullt.

I utredningen nämns på flera ställen förhållandet mellan kompensatoriska insatser och utvecklingsinsatser, vilket ses som en utmaning att hantera i fortsatt arbete. Region Örebro län ser också utmaningen och försöker för egen

del att i arbetet med den regionala utvecklingsstrategin och dess insatser att hitta en balans däremellan.

I slutet av avsnitt 5.5 presenteras preliminära kriterier för ett förslag om ansvarsfördelning och styrning inom den territoriella politiken. Modellen innehåller ett antal punkter. I modellens punkt 2 framgår att regionerna ska ges tydliga riktlinjer för att driva det regionala utvecklingsarbetet inom ramen för regeringens övergripande prioriteringar inom politikområdet.

Region Örebro län är fundersam till behovet av tydligare riktlinjer. Regionerna har till uppgift att bedriva det regionala utvecklingsarbetet inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin och den nationella strategin för hållbar regional utveckling. Region Örebro län ser snarare behov av att statens interna styrning av politikområdena och de statliga myndigheterna blir tydligare. Det måste finnas flexibilitet och utrymme för regionernas självstyre och utvecklingsarbete utifrån specifika territoriella förutsättningar och behov. Regioner (och kommuner) måste ha ett mandat att ”äga” frågan om vad regional och territoriell utveckling är för just den specifika regionala kontexten. Ytterst blir det en fråga om tillit för aktörerna i flernivåstyret som har olika uppdrag.

En ny territoriell politik kräver samverkan (kap 6)

Region Örebro län delar utredningens övergripande slutsats att en ökad tydlighet i ansvarsfördelningen mellan aktörerna är en viktig förutsättning för att kunna samverka effektivt. Utredaren anser att det behövs ett ökat fokus på vad samverkan ska leda till och att den bedrivs effektivt.

Region Örebro län finner det positivt att den kommunala och regionala självstyrelsens betydelse och potential lyfts fram och att utredningen i det fortsatta arbetet kommer söka utveckla förslag till organisering och arbetsformer som utgår från ovan.

Region Örebro län delar utredarens syn på att kommunerna är centrala i arbetet för en hållbar utveckling. I Örebro län finns sedan 2015 en regional samverkansstruktur för samverkan mellan region och kommun. Därtill finns även flera sakområdesnätverk mellan kommun och region. Kommunerna efterfrågas även av länsstyrelsen i olika arenor. Region Örebro län upplever dock att de mindre kommunerna redan idag kan ha utmaningar med kapaciteten utifrån personella resurser.

Region Örebro län anser att samverkan regionalt kan variera utifrån varje regions specifika förutsättningar, dess historik och den regionalt beslutade strategin och därför inte bör regleras och styras alltför detaljerat från nationell nivå.

Region Örebro län har ett regionalt partnerskap för samverkan i länet utifrån arbetet med den regionala utvecklingsstrategin. Aktörerna däri är förutom regionen, kommunerna, länsstyrelsen, Örebro universitet, Handelskammaren

Mälardalen, RF-SISU och Örebro läns bildningsförbund. Ett ytterligare regionalt samverkansfora är Partnerskap för sociala innovationer där cirka 40 organisationer från civilsamhälle och offentlig sektor samlas för att utveckla nya lösningar på samhällsutmaningar. En bilateral överenskommelse om samverkan mellan Region Örebro län och Länsstyrelsen i Örebro län finns också.

Region Örebro län vill lyfta fram vikten av storregional samverkan för ett framgångsrikt regionalt utvecklingsarbete. Idag finns en god och välutvecklad samverkan inom ramen för länen inom Östra Mellansverige. Därtill finns arbete i det geografiska området Stockholm-Mälardalen i anslutning till Mälardalsrådet. Västerut har Region Örebro län och Region Värmland fördjupat sitt samarbete tillsammans med ett antal kommuner i det sk ”stråk-arbetet” i geografin Örebro län och Värmlands län.

Region Örebro län vill slutligen i fråga om samverkan framföra att det är viktigt att staten finns närvarande i landet för att säkerställa tillgänglighet och likvärdighet i hela Sverige. Statens servicekontor fyller en viktig funktion för människors tillgång till grundläggande samhällsservice särskilt på landsbygden och i områden med socioekonomiska utmaningar.

Regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik -ett eller två politikområden? (kap 7)

Region Örebro län arbetar utifrån ett geografiskt helhetsperspektiv i det regionala utvecklingsarbetet. I den regionala utvecklingsstrategin finns exempelvis en strukturbild som visar på större tätorter, noder och utvecklingsområden.

Vad avser landsbygdsperspektivet så finns det i styrande strategier exempelvis regional utvecklingsstrategi, regional handlingsplan för bredband, trafik-försörjningsprogram och regionalt serviceprogram.

Utredningens bedömning är att landsbygdernas förutsättningar och behov behöver få större utrymme i såväl den nationella som regionala politiken. Region Örebro län ser också behov av att ge landsbygderna ett ökat fokus för att uppnå ett samhälle som hålls samman och bygger på likvärdighet. I projektet *Kulturella kraftfält på landsbygd* har Region Örebro län, tillsammans med Region Västmanland, testat metoder och arbetssätt som ger medborgare och civilsamhälle en huvudroll i hur landsbygden kan utvecklas i ett regionalt utvecklingsarbete.

Region Örebro län tror på tanken om en ny gemensam politik för politik-område regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik där landsbygds-dimensionen tydliggörs. Region Örebro län ser positivt på fördelar som lyfts

med en sammanslagning exempelvis samordning av insatser, ökad tydlighet och förenkling för aktörer i utvecklingsarbetet. Båda nuvarande politik-områden har platsen som utgångspunkt, vilket är en gemensam grund. Såsom utredningen lyfter så behöver dock ett gemensamt politikområde kunna balansera både städer och landsbygders behov.

Region Örebro län anser att det är viktigt att landsbygder definieras lika, varför det är angeläget att försöka finna en enhetlig och gemensamt användbar definition för landsbygd.

Region Örebro län delar utredarens bedömning om att det är avgörande för Sveriges sammanhållna utveckling att sektorspolitiken tar geografiska hänsyn och bidrar till målen för regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik.

För Region Örebro län

Jenny Steen
Ordförande i regionstyrelsen

Maria Åkesson
Tillförordnad regiondirektör